

Universitatea Babeș-Bolyai

Facultatea de Drept

Domeniul: Drept românesc – Drept procesual penal

**Anatomia instituțiilor procesual penale în
ipostazele lor cele mai bune și cele mai rele**

Teză de abilitare

Autor: conf. univ. dr. Mihail Udroi

Oradea

2024

Teza de abilitare prezintă sinteza activităților de cercetare și a celor didactice pe care le-am desfășurat după obținerea, în anul 2011, a titlului de doctor în Drept, precum și direcțiile de dezvoltare a acestor activități.

Linia directoare a acestei teze are în vedere anatomia instituțiilor procesuale înțeleasă în sens etimologic (gr. *Anatomia* – a separa, a diseca) ca studiu al structurilor instituțiilor procesuale și al modului lor de funcționare în cadrul procedurilor penale desfășurate atât în cadrul procesul penal, cât și ulterior finalizării procesului prin dispunerea unei soluții de netrimitere în judecată ori prin rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. La fel ca în anatomie, unde pentru înțelegerea materiei sunt necesare cunoștințe și din alte domenii (de pildă, fizică), în materia Dreptului procesual penal, înțelegerea funcționării instituțiilor procesuale este strâns legată de cunoașterea instituțiilor de drept penal, partea generală sau partea specială, precum și a standardelor de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale dezvoltate în jurisprudența instanțelor de contencios european.

Prima parte, dedicată principalelor realizări științifice și profesionale, cuprinde activitatea de cercetare și activitatea didactică desfășurată și urmărește trei arii majore pe care le-am avut în vedere până la acest moment.

În ceea ce privește cercetarea științifică, primus, sunt prezentate activitățile dedicate instituțiilor de drept procesual penal.

Am subliniat, în această subsecțiune, contribuțiile aduse în domeniul principiilor procesului penal, cu referire în special la crearea unei teorii omogene relative la incidența *ne bis in idem*, a principiului aflării adevărului sau a separației funcțiilor judiciare, în privința obiectului probei sau a funcțiilor standardului probatoriu și conceptualizarea sintagmei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, ori a patologiile procesuale și modalităților de „vindecare” a acestora prin excluderea probelor nelegale sau neloiale, în privința conceptualizării loialității și liceității procedurale, stratagemelor neloiale, în materia obiectului camerei preliminare și a obligativității hotărârilor pronunțate de judecătorul de cameră preliminară. Am mai învederat contribuțiile la înțelegerea într-o formulă modernă a acțiunii civile exercitate în procesul penal și a autorității de lucru judecat a hotărârii definitive civile în procesul penal ori a măsurilor procesuale preventive aplicabile persoanelor juridice.

Intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală a reprezentat un moment de răscruce, care s-a reflectat în activitatea mea de cercetare prin publicarea, chiar în cursul anului 2014, a unor cursuri de Procedură penală, partea generală și specială, pentru a explica modul de interpretare și de aplicare a dispozițiilor procedurale din perspectiva unuia dintre membrii Comisiei de elaborare a proiectului noului Cod de procedură penală, precum și a Comisiei de elaborare a proiectului Legii pentru punerea în aplicare a Codului de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procedural penale.

Deopotrivă, am prezentat modalitatea de analiză monografică în materia recuperării produsului infracțiunii și garantarea reparării pagubei produse prin infracțiunea care face obiectul dosarului penal. Astfel, activitatea de cercetare implică, pe de o parte, o componentă procedurală, relativă la măsurile asigurătorii, iar, pe de altă parte, o componentă de drept substanțial referitoare la instituțiile confiscării speciale și confiscării extinse. Prima componentă a proiectului a fost obiectivată în publicarea unei monografii relative la măsurile asigurătorii în procesul penal.

Tot astfel, am arătat modul în care am analizat multiplele modificări legislative operate în Codul de procedură penală în anul 2023, care au relevat faptul că, în domeniul procedurii penale, resursele de creativitate ale legiuitorului sunt limitate la transpunerea deciziilor Curții Constituționale ori la sporirea garanțiilor procedurale ale victimelor infracțiunilor. În context, am remarcat faptul că nu constituie un obiectiv al legiuitorului corelarea normelor de procedură.

Cu privire la cea de-a doua componentă a activității de cercetare, am indicat principalele activități pe care le-am desfășurat în domeniul protecției fundamentale a drepturilor omului, activitate începută anterior debutului studiilor doctorale, continuată pe parcursul acestora și ulterior. Am încercat, de-a lungul carierei profesionale, să fiu în contact cu stadiul actual al jurisprudenței instanțelor europene și al doctrinei în acest domeniu, pe care să le implementez atât în activitatea practică de judecător, cât și în lucrările publicate. Deopotrivă, am demarat împreună cu Editura CH Beck, în cadrul revistei Curierul Judiciar, secțiunea intitulată *România în fața CEDO*, care presupune realizarea unor sinteze de jurisprudență însoțite de note și explicații, unde supun atenției hotărârile recente și de interes ale Curții de la Strasbourg pronunțate în cauzele contra României.

Referitor la cea de treia componentă a activității de cercetare, am evidențiat modul în care am contribuit la analiza instituțiilor de Drept penal, partea generală și partea specială. Intrarea în vigoare a noului Cod penal s-a reflectat în activitatea mea de cercetare prin publicarea, chiar în cursul anului 2014, a unor cursuri de Drept penal, partea generală, și de Drept penal, partea specială, pentru a explica modul de interpretare și de aplicare a dispozițiilor penale din perspectiva unuia dintre membrii Comisiei de elaborare a proiectului noului Cod penal, precum și a Comisiei de elaborare a proiectului Legii pentru punerea în aplicare a Codului penal și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind norme penale. În plus, am indicat modul în care am elaborat prima analiză de drept substanțial, publicată după 1 februarie 2014, în care erau evidențiate asemănările și deosebirile dintre vechiul și noul Cod penal, precum și a unor instituții relevante, cum ar fi standardul de probă și impedimentele procedurale la aplicarea confiscării extinse, protecția dreptului la viață în cazul infracțiunii de ucidere la cererea victimei ori incidența prezumțiilor și ficțiunilor juridice în ipoteza noii reglementări a violului comis asupra unui minor.

Atât în materia dreptului penal, cât și a procedurii penale, am evidențiat modul în care am continuat să fiu extrem de activ în analizarea, prin studiile publicate, a modificărilor legislative operate în special în anul 2023.

În activitatea practică, în calitate de judecător la Curtea de Apel Oradea, precum și la Înalta Curte de Casație și Justiție, am contribuit la clarificarea unor noțiuni și la consolidarea unei practici judiciare unitare după apariția noilor coduri.

Același scop de asigurare a unei jurisprudențe previzibile l-am urmărit și în calitate de membru în comitetele de soluționare a recursurilor în interesul legii sau de rezolvare a problemelor de drept.

În legătură cu activitatea didactică, am arătat principalele metode folosite atât în cadrul acelor discipline aflate în structura postului pe care îl ocup în prezent [*Drept procesual penal. Partea generală și Partea specială și Proceduri penale speciale* (anul al III-lea și al IV-lea), respectiv *Drept procesual penal. Probleme actuale de teorie și practică și Influența deciziilor CEDO în materie penală* (master)], cât și în activitatea de formare desfășurată în calitate de titular de curs la disciplina *Procedura penală* în cadrul Institutului Național al Magistraturii.

Relativ la activitatea didactică desfășurată în cadrul Universității Oradea, am relevat activitățile desfășurate cu privire la coordonarea de lucrări de disertație ori la activitățile de formare ale studenților. Astfel, am arătat demersurile realizate, cum ar fi sprijinirea studenților pentru participarea la concursurile de pledoarii organizate anual de organizațiile studențești, desfășurarea de procese simulate, vizite la penitenciare sau prezența la unele ședințe de judecată ori stagii în unitățile de parchet.

Cea de-a doua parte a tezei de abilitare este dedicată direcțiilor de dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice.

În ceea ce privește activitatea de cercetare științifică, am arătat că în cadrul disciplinei *Drept procesual penal* urmăresc studierea următoarelor subiecte: arhitectura

teoriei generale a probelor penale; taxonomii externe și interne; regimuri juridice aplicabile probelor ilicite; evoluția tendințelor contemporane privind instituția sarcinii probei în procesul penal; regimul juridic al prezumțiilor în procesul penal; conceptualizarea standardelor probatorii și analiza sistemelor de apreciere a probelor reglementate în actuala codificare procesual penală; Standardul dincolo de orice îndoială rezonabilă: fundament axiologic, structură, valențe epistemice și etica motivării; Standardul probatoriu al acuzației penale și regula *in dubio pro reo*: convergență, suprapunere sau dualitate de reguli decizionale; aprecierea probelor „dincolo” de fondul acuzației penale; regimul juridic procesual penal aplicabil informațiilor obținute de serviciile de informații; teste de proporționalitate aplicate de jurisdicțiile penale în materia măsurilor asigurătorii.

Am evidențiat faptul că activitatea publicistică reprezintă una dintre preocupările majore ale carierei mele. În acest sens, am menționat că am în vedere următoarele aspecte publicistice: publicarea ediției a șasea a unor cursuri aprofundate: Sinteze de Procedură penală. Partea Generală. vol. 1 și 2, Sinteze de Procedură penală. Partea Specială. vol. 1 și 2, respectiv a următoarelor cursuri sintetice: Fișe de Procedură penală. Partea Generală, Fișe de Procedură penală. Partea Specială.

Referitor la protecția drepturilor omului, activitatea de cercetare științifică, precum și cea publicistică vor viza analiza celor mai relevante hotărâri pronunțate de CtEDO. De pildă, voi continua proiectul demarat împreună cu Editura CH Beck, în cadrul revistei Curierul Judiciar, secțiunea intitulată *România în fața CEDO*, care presupune realizarea unor sinteze de jurisprudență însoțite de note de explicații, unde supun atenției hotărârile recente și de interes ale Curții de la Strasbourg pronunțate în cauzele contra României.

În ceea ce privește cercetarea în domeniul dreptului penal, am arătat că am în vedere următoarele aspecte publicistice: publicarea ediției a șasea a următoarelor cursuri aprofundate: Sinteze de Drept penal. Partea Generală. vol. 1 și 2, Sinteze de Drept penal. Partea Specială. vol. 1 și 2, respectiv a următoarelor cursuri sintetice: Fișe de Drept penal. Partea Generală, Fișe de Drept penal. Partea Specială. În egală măsură, în continuarea proiectului referitor la recuperarea produsului infracțiunii, am relevat că urmăresc publicarea unei monografii în materia măsurilor de siguranță cu caracter patrimonial, care să acopere și materia ordinelor de confiscare.

De asemenea, am subliniat că activitatea publicistică va fi în mod continuu completată de **articolele și notele de jurisprudență pe care le voi redacta**, precum și de studii publicate ca urmare a participărilor la conferințe naționale ori internaționale.

Nu în ultimul rând, am menționat intenția **de a publica la una dintre editurile europene catalogate ca fiind de prestigiu internațional** o monografie despre procedurile penale în România (Romanian Criminal Proceedings).

Cu privire la activitățile didactice, am arătat perspectivele în materia predării disciplinei *Drept procesual penal*, precum și modalitatea în care doresc să îmbunătățesc predarea celor două cursuri de master, respectiv *Dreptul procesual penal. Probleme actuale de teorie și practică* și *Influența deciziilor CEDO în materie penală*. Deopotrivă, am învederat modalitățile în care intenționez perfecționarea metodelor și instrumentelor care să faciliteze transmiterea cunoștințelor noilor generații de studenți.

În concluzia tezei de abilitare, am arătat că dezvoltarea carierei universitare trebuie să fie o preocupare constantă, care include atât metodele și tehnicile folosite în ceea ce privește lucrul efectiv cu studenții, pentru a pune în evidență, pe de o parte, anatomia instituțiilor procesuale cu corelațiile lor necesare cu dreptul penal sau cu protecția europeană a drepturilor omului, cât și modalitatea de înlăturare a patologiilor procesuale ce pot să apară ca urmare a încălcării dispozițiilor procedurale.